

Finanční arbitř

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz

www.finarbitr.cz

Evidenční číslo: FA/9716/2014
Registrační číslo (uvádějte vždy v korespondenci): FA/SU/238/2014

Nález

Finanční arbitř příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 5. 6. 2014 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi na návrh ■ (dále jen „Navrhovatelka“), proti společnosti d&b Investment Group s.r.o., IČO 60746521, se sídlem Příkop 843/4, Zábřdovice, 602 00 Brno, zapsané v obchodním rejstříku vedeném u Krajského soudu v Brně, oddíl C, vložka 18825, (dále jen „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o zaplacení částky ve výši 7.500,- Kč, takto:

- I. **Instituce, d&b Investment Group s.r.o., IČO 60746521, se sídlem Příkop 843/4, Zábřdovice, 602 00 Brno, je povinna navrhovatelce, ■, zaplatit částku 7.500,- Kč (slovy: sedm tisíc pět set korun českých), a to do tří dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu.**
- II. **Instituce, d&b Investment Group s. r. o., je povinna podle § 17a zákona o finančním arbitrovi zaplatit sankci ve výši 15.000,- Kč (slovy: patnáct tisíc korun českých) na účet Kanceláře finančního arbitra vedený u České národní banky, č. ú. 19-3520001/0710, variabilní symbol platby 2382014, konstantní symbol platby 558, a to do 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu.**

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatelka se v řízení domáhá vrácení částky 7.500,- Kč, kterou Instituci uhradila jako vratnou kauci v souvislosti s uzavřením příkazní smlouvy, od které Navrhovatelka odstoupila.

Finanční arbitř při zkoumání podmínek řízení zjistil, že Navrhovatelka uzavřela s Institucí dne 19. 4. 2014 Příkazní smlouvu č. ■, na jejímž základě podle čl. I. odst. 1 s názvem Předmět smlouvy „[p]říkazce (rozuměj Navrhovatelka) uzavírá příkazní smlouvu k pomoci zajištění finančního produktu ve výši 100.000,- Kč, na dobu 48 měsíců, měsíční splátka 2.500,- Kč, s maximální úrokovou sazbou ve výši RPSN 6 % až 75 %.“ Závazek Instituce vyplývá z téhož smluvního ujednání „...aby příkazník zajistil daný produkt Příkazci a to tak, aby to pro Příkazníka bylo nejvýhodnější a aby se dalo předpokládat, že takové řešení bude pro Příkazce

přijatelné a finančně únosné ...“. Navrhovatelka se současně podle čl. I. odst. 2. Příkazní smlouvy zavázala „zaplatit vratnou kauci dle § 2436 Občanského zákoníku a to ve výši 7.500,- Kč v den podpisu této Smlouvy ...“ (dále jen „Příkazní smlouva“).

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatelka v předmětném smluvním vztahu s Institucí vystupovala jako fyzická osoba, která jedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání. Finanční arbitr považuje Navrhovatelku za spotřebitele ve smyslu ustanovení § 3 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr z veřejně přístupného obchodního rejstříku a rejstříku živnostenského podnikání zjistil, že Instituce je obchodní společností, která má v obchodním rejstříku zapsán předmět podnikání „*Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona*“ s datem vzniku oprávnění 22. 3. 1995. Instituce tedy v době uzavření Příkazní smlouvy nedisponovala živnostenským oprávněním s předmětem podnikání „*Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru*“, na jehož základě by byla při splnění dalších podmínek v souladu se zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, oprávněna v době uzavření smluvního vztahu zprostředkovávat nebo poskytovat spotřebitelské úvěry.

Finanční arbitr proto musel zkoumat, zda Instituce vystupovala v závazku s Navrhovatelkou založeném Příkazní smlouvou jako instituce ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi, tedy zda vystupovala jako věřitel nebo zprostředkovatel při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, ačkoli k tomu neměla oprávnění.

Zákon o finančním arbitrovi nevymezuje věřitele a zprostředkovatele spotřebitelského úvěru, definici těchto pojmů je tedy nutné hledat v zákoně č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“). Zákon o spotřebitelském úvěru definuje v § 3 písm. b) věřitele jako „*osobu nabízející nebo poskytující spotřebitelský úvěr v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.*“ Zprostředkovatel spotřebitelského úvěru je poté vymezen v § 3 písm. c) jako „*osoba, která není věřitelem a která v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání za odměnu nabízí spotřebiteli možnost uzavřít smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, s věřitelem nebo mu pomáhá tuto smlouvu uzavřít nebo jí jménem věřitele uzavírá.*“

Podle ustanovení § 420 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“), tedy právní úpravy účinné v době uzavření Příkazní smlouvy, platí, že „*[k]do samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnou výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.*“ Ustanovení § 420 odst. 2 občanského zákoníku pak dodává, že „*[p]ro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.*“

Občanský zákoník tedy nerozlišuje oprávněného a neoprávněného podnikatele a za podnikatele je považován i ten, kdo podniká bez podnikatelského oprávnění (srov. též výkladové stanovisko č. 22 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 9. 4. 2014 – k pojmu podnikatel podle občanského zákoníku).

Pro kvalifikaci osoby věřitele či zprostředkovatele spotřebitelského úvěru tedy není rozhodné, zda tato osoba je držitelem živnostenského oprávnění, které je označené v příloze č. 2, zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, jako „*poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru*“ ani jeho označení jako smluvní strany. Rozhodný je v takovém případě obsah činnosti, kterou Instituce ve vztahu k Navrhovatelce vykonávala, resp. se zavázala vykonat.

Finanční arbitr s ohledem na závazek Instituce vyjádřený ve formulářové Příkazní smlouvě, spočívající v úplatném zprostředkování příležitosti pro Navrhovatelku uzavřít smlouvu o úvěru (tj. její záměr dosáhnout zisku), jakož i s ohledem na skutečnost, že Instituce je účastníkem řízení v dalších řízeních vedených před finančním arbitrem (řízení vedené pod sp. zn. FA/SU/243/2014, FA/SU/385/2014, FA/SU/398/2014), se shodným předmětem sporu, tj. poplatek za zprostředkování spotřebitelského úvěru (což dokazuje soustavnost zprostředkovatelské činnosti Instituce), uzavírá, že Instituci ve vztahu k Navrhovateli považuje za podnikatele ve smyslu § 420 odst. 1 občanského zákoníku.

S přihlédnutím k výše uvedenému a ke skutečnosti, že finanční arbitr při zkoumání podmínek řízení nezjistil žádné další skutečnosti, které by zpochybnil, že Instituce v předmětném smluvním vztahu vystupuje v postavení zprostředkovatele při zprostředkování spotřebitelského úvěru, považuje finanční arbitr Instituci za instituci ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi, která je pasivně legitimovaná ve sporu s Navrhovatelem.

Navrhovatelka a Instituce uzavřely Příkazní smlouvu s odkazem na § 2430 až § 2444 občanského zákoníku, tj. s odkazem na konkrétní smluvní typ s názvem příkaz. Finanční arbitr v rámci zkoumání podmínek řízení dále shledal, že Příkazní smlouva představuje smlouvu, ve které se zprostředkovává možnost uzavřít smlouvu o spotřebitelském úvěru. Příkazní smlouva byla uzavřena za účinnosti zákona o spotřebitelském úvěru, a není ve smyslu ustanovení § 2 tohoto zákona smluvním vztahem vyloučeným z jeho působnosti.

Finanční arbitr konstatuje, že je příslušný k rozhodování sporu mezi Navrhovatelkou a Institucí, neboť se jedná o spor mezi zprostředkovatelem a spotřebitelem při zprostředkování spotřebitelského úvěru podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 písm. c) a odst. 2 a 3 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle ustanovení § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českého soudu.

3. Tvrzení Navrhovatelky

Navrhovatelka tvrdí, že s Institucí prostřednictvím obchodního zástupce uzavřela dne 18. 4. 2014 Příkazní smlouvu, na základě které Navrhovatelka Instituci zaplatila vratnou kauci ve výši 7.500,- Kč. Po uzavření Příkazní smlouvy Navrhovatelka podle svých tvrzení obdržela od Instituce sms zprávu, ve které Instituce Navrhovatelku informovala o tom, že její smlouva byla řádně zaregistrována. Následně Navrhovatelka telefonicky kontaktovala obchodního zástupce Instituce ohledně toho, že je na Příkazní smlouvě uvedeno nesprávné datum a že jí nebyl vystaven doklad o zaplacení vratné kauce, přičemž obchodní zástupce Navrhovatelku ujistil, že příjmovým dokladem je samotná Příkazní smlouva a nesrovnalost v uvedení data je bez významu na platnost závazkového vztahu.

Navrhovatelka dále tvrdí, že dne 22. 4. 2014 obdržela od Instituce formulář k vyplnění informací ohledně jejího zaměstnání, toho, zda má jinou půjčku a zda vlastní automobil a dále výzvu k odeslání požadovaných dokumentů prokazujících uváděné údaje; všechny požadované dokumenty a vyplněný formulář Navrhovatelka obratem odeslala.

Navrhovatelka tvrdí, že se snažila v následujících dnech kontaktovat Instituci telefonicky i emailem, neboť očekávala, že obdrží peněžní prostředky z poskytnutého úvěru na svůj účet ihned poté, co podepíše Příkazní smlouvu a odešle Instituci požadované dokumenty. Instituci se Navrhovatelce nepodařilo kontaktovat, a proto dne 26. 4. 2014 Navrhovatelka odstoupila od Příkazní smlouvy a vyzvala Instituci k vrácení vratné kauce v celkové částce 7.500,- Kč. Navrhovatelka odeslala výzvu k vrácení vratné kauce i doporučeným dopisem ze dne 16. 6. 2014 v souladu se Smluvními podmínkami Instituce.

4. Tvrzení Instituce a Důkazní prostředky označené a předložené Institucí

Instituce se k návrhu Navrhovatelky nevyjádřila ani nepředložila žádné důkazní prostředky, a to ani po uložení pokuty za nesoučinnost, resp. ani do vydání tohoto rozhodnutí.

5. Pokus o smír

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Vzhledem k tomu, že se Instituce k výzvě finančního arbitra nevyjádřila, nebylo možné smírného řešení sporu v řízení před finančním arbitrem dosáhnout.

6. Dokazování a právní posouzení

Finanční arbitr podle ustanovení § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné důkazy. Finanční arbitr všechny navržené a jím shromážděné důkazy provedl, když hodnotil každý důkaz jednotlivě a všechny v jejich vzájemné souvislosti, uvážil o nich a vyvodil z nich skutkové závěry, které právně posoudil, jak následuje.

Při svém rozhodování finanční arbitr vychází ze shromážděných podkladů a z nich zjištěného skutkového stavu tak, jak byl v řízení před finančním arbitrem zjištěn bez součinnosti Instituce.

Finanční arbitr má za prokázané, že Navrhovatelka a Instituce uzavřely Příkazní smlouvu, když při uzavírání smlouvy za Instituci jednal finanční konzultant č. 336.

Z Příkazní smlouvy a následné písemné komunikace účastníků řízení (zejména z nedatovaných dopisů Instituce) má finanční arbitr za prokázané, že Navrhovatelka zaplatila Instituci Vratnou kauci.

Finanční arbitr písemnost ze dne 16. 6. 2014, kterou Navrhovatelka vyzvala Instituci k vrácení Vratné kauce, považuje za splnění podmínky řízení před finančním arbitrem, a to předložení dokladu o neúspěšné výzvě Instituce k nápravě ve smyslu § 10 odst. 1 písm. b) zákona o finančním arbitrovi.

Příkazní smlouvu strany sporu uzavřely za účinnosti občanského zákoníku jako právního předpisu účinného od 1. 1. 2014.

Na Příkazní smlouvu finanční arbitr tedy nahlíží jako na příkazní smlouvu ve smyslu § 2430 a násl. občanského zákoníku, na základě které Instituce se zavazuje zprostředkovat Navrhovatelce příležitost uzavřít smlouvu o finančním produktu se třetí osobou, a současně jako na smlouvu spotřebitelskou ve smyslu § 1810 občanského zákoníku. Finanční arbitr nemá, jak vyložil shora, pochybnosti o tom, že Instituce ve vztahu k Navrhovateli jednala v postavení

podnikatele ve smyslu ustanovení § 420 občanského zákoníku. Navrhovatel je pak spotřebitelem nejen podle zákona o finančním arbitrovi, ale i podle § 419 občanského zákoníku, který stanoví, že spotřebitelem je „každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.“

a. Obsah Příkazní smlouvy

Vedle citovaného článku I. odst. 1 a 2 se na základě článku II. odst. 2. Příkazní smlouvy její součástí staly také Smluvní podmínky, neboť v citovaném článku je uvedeno, že „[p]říkazce prohlašuje, že před podpisem Smlouvy se seznámil se Smluvními podmínkami Příkazníka, řádně jim porozuměl a souhlasí se všemi jejími ustanoveními bez výtek, přičemž tyto Smluvní podmínky jsou považovány za součást smlouvy“.

Předmět Příkazní smlouvy upřesňuje i čl. I. odst. 1 Smluvních podmínek, který stanoví, že smlouvou se rozumí „smlouva mezi Příkazcem a Příkazníkem na jejímž základě se Příkazník zavazuje vyvíjet činnost směřující k tomu, aby Příkazce měl možnost uzavřít smlouvu se třetí osobou dle předmětu této smlouvy nebo o jiném finančním produktu a toto se mu snaží nabídnout a pomoci mu v její realizaci“.

V článku IV. Smluvních podmínek, označeném jako Ukončení smlouvy, jsou upraveny podmínky zániku Příkazní smlouvy, když v odst. 1. je stanoveno, že „[p]říkazní smlouvu lze ukončit písemnou výpovědí doručenou výhradně doporučeným dopisem druhé Smluvní straně na adresu uvedenou v záhlaví Smlouvy kdykoli v průběhu trvání smluvního vztahu a to oboustranně.“ V odst. 2. tohoto odstavce je dále zakotvena povinnost učinit tuto výpověď písemně doporučeným dopisem.

b. Platnost Příkazní smlouvy

Příkazní smlouva byla uzavřena dne 19. 4. 2014, tedy za účinnosti zákona o spotřebitelském úvěru, a to ve znění zákona č. 43/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů (dále jen „novela zákona o spotřebitelském zákonu“). Novela zákona o spotřebitelském úvěru nabyla účinnosti 25. 2. 2013, s výjimkou článku I. bodu 10, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014.

Zákon o spotřebitelském úvěru byl přijat v souvislosti s plněním povinnosti České republiky, jako členského státu Evropské unie, transponovat do svého právního řádu směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. 4. 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (dále jen „Směrnice 2008/48/ES“).

Zákon o spotřebitelském úvěru před jeho novelou neupravoval náležitosti smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru ani právo spotřebitele od takové smlouvy odstoupit. Stejně tak neupravovala právo spotřebitele na odstoupení od smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru nebo obligatorní náležitosti takové smlouvy Směrnice 2008/48/ES.

Zákonodárce po analýze dopadů původní právní úpravy dospěl k závěru, že je na místě dále posílit ochranu spotřebitele na finančním trhu, a proto se rozhodl upravit i otázky, kterých se Směrnice 2008/48/ES nedotýká.

To vyplývá z novely zákona o spotřebitelském úvěru i ze samotné důvodové zprávy k novele zákona o spotřebitelském úvěru, která podává důvody, které vedly zákonodárce k přijetí takové právní úpravy, když uvádí, že „v praxi je bohužel obvyklé, že nepřilíš poctiví zprostředkovatelé

vyžádají od svého klienta nejdříve určitý peněžní obnos, který umožní zájemci dostat se ke spotřebitelskému úvěru. Následně se zprostředkovatel spotřebiteli již neozývá a poskytnutí úvěru nesjedná. Spotřebitel se tak ocitá v bludném kruhu, kdy kvůli nedostatku finančních prostředků žádá o spotřebitelský úvěr, nejdříve zaplatí odměnu zprostředkovateli v řádu několika tisíc korun, a následně nemá šanci jakýkoli úvěr získat pro nečinnost zprostředkovatele.“ Důvodová zpráva pak doplňuje, že cílem novely bylo ve vztahu ke zprostředkovatelům spotřebitelských úvěrů především vyčištění trhu od neférových praktik, stejně jako zvýšení důvěry na trhu, jakož i snaha zamezit činnosti nepřiliš poctivých zprostředkovatelů, kteří tak přijdou o jednoduchý příjem sestávající se z inkasa poplatku za zprostředkování, aniž by se snažili nějakého poskytovatele spotřebitelského úvěru vůbec oslovit.

Novela zákona o spotřebitelském úvěru tedy zavedla nejen právo spotřebitele odstoupit od smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru bez jakékoliv sankce a bez uvedení důvodu ve lhůtě 14 dní (§ 17b), ale i povinnost zprostředkovatele o tomto právu informovat spotřebitele přímo ve smlouvě o zprostředkování (§ 17a). Novinkou byla rovněž obligatorní písemná forma smlouvy, jakož i v případě sjednání nároku zprostředkovatele na odměnu, povinnost uvést odměnu přímo ve smlouvě.

Na tomto místě lze i zmínit, že samotná důvodová zpráva k novele zákona o spotřebitelském úvěru podtrhla, že nelze opomenout, že smlouva o zprostředkování úvěru není „*zvláštní smluvní typ, ale obdobně jako v případě samotné smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, se jedná o režim, který dopadá na vztah mezi spotřebitelem a zprostředkovatelem, ať už je založen smlouvou příkazní, mandátní, smlouvou o zprostředkování apod. či jakoukoliv nepojmenovanou smlouvou.*“

Podle ustanovení § 3 písm. c) zákona o spotřebitelském úvěru se zprostředkovatelem rozumí „*osoba, která není věřitelem a která v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání za odměnu nabízí spotřebiteli možnost uzavřít smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, s věřitelem nebo mu pomáhá tuto smlouvu uzavřít nebo ji jménem věřitele uzavírá*“. Zprostředkovatelem je tedy osoba, která není věřitelem a současně splňuje obě zákonem stanovené podmínky, tj. nabízí, popř. pomáhá spotřebiteli uzavřít smlouvu o spotřebitelském úvěru a za tuto činnost inkasuje od spotřebitele odměnu.

Finanční arbitr zkoumal materiální obsah smluvního vztahu mezi Navrhovatelkou a Institucí, tj. práva a povinnosti vyplývající z Příkazní smlouvy. S ohledem na povinnost Instituce zprostředkovat Navrhovatelce příležitost uzavřít smlouvu o spotřebitelském úvěru a povinnost Navrhovatelky zaplatit Instituci za takovou činnost Vratnou kaucí a následnou odměnu, je finanční arbitr toho názoru, že činnost Instituce naplňuje definici zprostředkovatele spotřebitelského úvěru podle § 3 písm. c) zákona o spotřebitelském úvěru, a proto je na místě na posouzení smluvního vztahu z Příkazní smlouvy aplikovat zákon o spotřebitelském úvěru.

Ustanovení § 17a odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru stanoví, že „*[s]mlouva, ve které se sjednává zprostředkování spotřebitelského úvěru, musí být mezi zprostředkovatelem a spotřebitelem uzavřena písemně a musí obsahovat informaci o právu spotřebitele na odstoupení od této smlouvy podle § 17b. Má-li odměnu zprostředkovatele platit spotřebitel, musí být odměna v této smlouvě dohodnuta.*“

Obligatorními náležitostmi smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru jsou tedy její písemná forma a uvedení informace o právu na odstoupení. V případě že je sjednána odměna za zprostředkování, kterou hradí zájemce o úvěr, pak i její uvedení ve smlouvě o zprostředkování. Následek nesplnění těchto podmínek upravuje § 17a odst. 3 zákona

o spotřebitelském úvěru, který stanoví, že „[p]okud smlouva, ve které se sjednává zprostředkování spotřebitelského úvěru, nebyla uzavřena v souladu s odstavcem 1, je neplatná.“

Občanský zákoník rozlišuje mezi neplatností absolutní a relativní; zatímco v případě absolutní neplatnosti nastupují účinky neplatnosti bez ohledu na vůli účastníků právního jednání, v případě neplatnosti relativní tyto účinky nastupují až pokud osoba dotčená vadou právního jednání, neplatnost namítne.

Absolutní neplatnost právního jednání upravuje § 588 občanského zákoníku, podle kterého „soud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přičí dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. To platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému“. Neplatnost smlouvy, ve které se sjednává zprostředkování spotřebitelského úvěru, tak jak o ní hovoří § 17a odst. 3 zákona o spotřebitelském úvěru, finanční arbitr považuje za neplatnost relativní, neboť nedostatek písemné formy, chybějící informaci o právu na odstoupení od smlouvy nebo chybějící dohodu o odměně zprostředkovatele nelze považovat za právní jednání zjevně se přičící dobrým mravům nebo odporující zákonu a zjevně narušující veřejný pořádek.

Občanský zákoník hovoří o námitce neplatnosti jako jednostranném právním jednáním ve smyslu § 545 občanského zákoníku, podle kterého „právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran“, a u kterého není rozhodující, jak účastník právního jednání nazve, ale k jakému projevu vůle ve skutečnosti právního jednání směřuje.

Pokud jde o námitku neplatnosti, finanční arbitr se ztotožňuje s názorem Nejvyššího soudu České republiky, který vyjádřil v rozhodnutí ze dne 20. 5. 2004, sp. zn. 32 Odo 722/2003, uveřejněném pod C 2883 v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. Beck, ročník 2007, že „projev vůle, kterým se účastník relativní neplatnosti dovolává, musí vyjadřovat jak skutečnost, že jde o uplatnění relativní neplatnosti, tak i vadu právního úkonu, která v dané věci jeho relativní neplatnost způsobila. Přitom skutečnost, že účastník uplatňuje relativní neplatnost, vyplývá již z toho, že z jeho žalobního tvrzení se podává, že pro vadu právního úkonu, která má podle zákona za následek relativní neplatnost, nechce být účinky tohoto úkonu vázán“. V posuzovaném případě soud konstatoval, že odstoupení žalobkyně od smlouvy je dovoláním se relativní neplatnosti, neboť žalobkyně tím projevila svou vůli nebýt do budoucna vázána smlouvou, kterou uzavřela, přičemž z žaloby bylo zřejmé, že žalobkyně nechce být předmětnou kupní smlouvou vázána právě proto, že ji uzavřela v omylu, když vycházela ze skutečnosti, že předmět koupě má vlastnosti, o nichž byla prodávajícím ujištěna, a poté zjistila, že jí nebyly o předmětu koupě sděleny pravdivé informace. Nejvyšší soud k věci dále uvádí, že „ze souhrnu informací v žalobě musí vyplynout, o jaký právní poměr svůj nárok opírá, není však třeba, aby žalobce sám tento právní důvod v žalobě výslovně uváděl“. Finanční arbitr je toho názoru, že uvedené závěry lze vztáhnout i na aktuálně účinnou právní úpravu, a shrnuje, že námitku neplatnosti je třeba vždy hodnotit podle jejího obsahu, přičemž postačí, aby z ní byla zřejmá vůle dotčené osoby nebýt nadále smluvně vázána právním jednáním, jehož se neplatnost pro vadu tohoto právního jednání týká.

Finanční arbitr podrobně zkoumal smluvní dokumentaci a dospěl k závěru, že ani Příkazní smlouva, ani Smluvní podmínky neobsahují informaci o právu Navrhovatelky od Příkazní smlouvy odstoupit do 14 dnů ode dne jejího uzavření.

Stanoví-li zákon přijatý za účelem ochrany spotřebitele, jako slabší smluvní strany, povinnost zprostředkovatele spotřebitelského úvěru informovat jej konkrétním způsobem, tj. v písemné formě, o konkrétních právech, mj. o právu odstoupit od smlouvy bez uvedení důvodů a bez

jakékoli sankce, musí zprostředkovatel splnit tuto svoji informační povinnost v celém, zákonem stanoveném, rozsahu.

Účelem zákonné informační povinnosti je zajistit možnost svobodného rozhodnutí spotřebitele o jeho případném odstoupení od smlouvy, přičemž spotřebitel musí mít jistotu, že odstoupení pro něj nebude znamenat finanční nebo jiný postih. Absenci této informace nemůže zhojit ani skutečnost, že smlouva o zprostředkování fakticky žádnou sankci za odstoupení od smlouvy neobsahuje.

Rozhodné při tom není, zda zprostředkovatel při plnění informační povinnosti použije terminologii zákona, či zda informuje slabší stranu vlastními slovy. Podstatná je obsahová stránka sdělení a to, zda zahrnuje veškeré zákonem stanovené informace.

Navrhovatelka přitom v návrhu mj. uvádí, že ze strany Instituce došlo v rámci smluvního vztahu k porušení zákonných podmínek předpokládaných pro spotřebitelské smlouvy v § 57 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, když Navrhovatelce do 30 dnů od jejího odstoupení od smlouvy nevrátila zaplacené finanční částky, čímž jednala v rozporu se zákonem. Byť Navrhovatelka odkazuje na právní úpravu, která již v době uzavření Příkazní smlouvy nebyla účinná, z jejích argumentů plyne, že již nechce být nadále ve smluvním vztahu s Institucí, neboť podle jejího názoru Instituce jedná v rozporu se zákonem.

Finanční arbitr je tedy, i ve světle výše uvedeného rozhodnutí Nejvyššího soudu, toho názoru, že Navrhovatelka vůči Instituci vznesla námitku neplatnosti ve smyslu § 586 odst. 1 občanského zákoníku, neboť z jejích tvrzení obsažených v návrhu vyplývá, že pro vadu právního jednání, která v daném případě spočívá v rozporu Příkazní smlouvy se zákonem, nechce být nadále již vázána účinky této smlouvy.

Finančnímu arbitrovi nezbývá než uzavřít, že Příkazní smlouva neobsahuje zákonem stanovené obligatorní náležitosti smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru, a jelikož Navrhovatelka vznesla námitku neplatnosti, je Příkazní smlouva podle § 17a odst. 3 zákona o spotřebitelském úvěru od počátku neplatná.

7. K výrokům nálezu

Finanční arbitr shledal, že Příkazní smlouva nebyla platně uzavřena, a proto se Instituce přijetím Vratné kauce od Navrhovatelky na její úkor obohatila na základě právního důvodu, který odpadl. Občanský zákoník v § 2991 odst. 2 stanoví, že „*[b]ezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám*“. Podle ustanovení § 2993 občanského zákoníku pak platí, že „*[p]lnila-li strana, aniž tu byl platný závazek, má právo na vrácení toho, co plnila*.“

Instituce je proto ve smyslu § 2993 občanského zákoníku povinna vrátit Navrhovatelce to, co jí Navrhovatelka plnila, tj. částku ve výši 7.500,- Kč, a to ve lhůtě určené za tímto účelem Institucí ve výroku I. tohoto nálezu.

Jelikož finanční arbitr v nálezu vyhověl Navrhovatelce, ukládá zároveň Instituci ve výroku II. tohoto nálezu v souladu s ustanovením § 17a zákona o finančním arbitrovi sankci. Toto ustanovení pak zároveň stanoví výši ukládané sankce, která činí 10 % z částky, kterou je Instituce podle nálezu povinna zaplatit Navrhovatelce, přičemž pokud je takto vypočtená sankce nižší než 15.000,- Kč, je finanční arbitr povinen uložit sankci právě ve výši 15.000,- Kč. Finanční arbitr proto v řízení uložil sankci na této spodní hranici. Sankce je příjmem státního

rozpočtu a Instituce je povinna ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve výroku tohoto nálezu.

Finanční arbitr na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

P o u č e n í :

Účastník řízení může proti tomuto nálezu podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi podat do 15 dnů od jeho doručení tomuto účastníku řízení písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi, přičemž platí, že včas podané námitky mají odkladný účinek.

Tento nálezn je podle § 17 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi v případě, že Instituce dobrovolně nesplní povinnost tímto náleznem uloženou, soudně vykonatelný podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, jakmile uplyne lhůta k plnění v tomto náleznu Instituci uložená.

V Praze dne 24. 11. 2014

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr